

N:o 97.

Ank. till Riksd. kansli den 5 maj 1898, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående jordafsöndring från den till indragna förra öfverste-bostället Kastellegården n:o 1 om 6 mantal i Ytterby och Rödbo socknar, Inlands södre härad af Göteborgs och Bohus län hörande lägenheten Högen.

(I. A.)

Under åberopande af bilagdt utdrag af protokoll öfver ecklesiastik-ärenden för den 2 april innevarande år har Kongl. Maj:t i en samma dag aflåten proposition (n:o 97) föreslagit Riksdagen medgifva, att från den till indragna förra öfverstebostället Kastellegården n:o 1 om 6 mantal i Ytterby och Rödbo socknar, Inlands södre härad af Göteborgs och Bohus län hörande, i Ytterby socken belägna lägenheten Högen måtte till Ytterby församling till plats för ny småskolebyggnad och till planteringsland för alltid afsöndras ett af vice kommissionslandtmätaren A. Magnusson år 1897 kartlagdt och beskrifvet jordområde om 55,2 ar mot en köpeskilling af 150 kronor, med rätt för församlingen att tillträda området vid löpande arrendeperiods slut den 14 mars 1911 eller dessförinnan, om öfverenskommelse derom kunde mellan församlingen och boställets nuvarande arrendator träffas, samt under vilkor, att församlingen dels å tillträdesdagen i länets ränteri inlevererade köpeskillingen, dels ock i områdets gräns mot kronans mark uppsatte och för framtiden underhölle lämpligt stängsel, samt

Bih. till Riksd. Prot. 1898. 4 Saml. 1 Afd. 50 Häft. (N:is 97, 98.) 1

att köpeskillingen måtte användas på enahanda sätt, som vore bestämdt i fråga om köpeskillingar för de hemman och lägenheter, hvilkas försäljning egde rum jemlikt kongl. brefvet den 29 maj 1874.

Af ofvan omförmälda statsrådsprotokoll inhemtas, hurusom med åberopande af beslut å extra kyrkostämma med Ytterby församling i Göteborgs stift den 2 juli 1896 församlingens skolråd hos Kongl. Maj:t anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes upplåta en i ansökningen bifogade handlingar kartlagd och beskrifven del af torplägenheten Högen, lydande under indragna öfverstebostället Kastellegården n:o 1 om 6 mantal åt församlingen till plats för småskolebyggnad och till lämplig plantering mot antingen en årlig afgäld eller en lösesumma en gång för alla, så framt icke Kongl. Maj:t skulle finna för godt att upplåta platsen utan ersättning. Till stöd för denna framställning hade skolrådet anfört, att det visserligen ifrågasatts att uppföra småskolebyggnaden på folkskolans vid kyrkan belägna planteringsland, men att detta, som utgjorde 1,378 kvadratmeter, för det dåvarande vore upplåtet till folkskolelärarens behof, hvarjemte meningen vore att framdeles, då den nu flyttande folkskolan blefve fast, anordna en del af planteringslandet till skolträdgård. Denna plats vore därför icke användbar till tomt för det nya småskolehuset. En annan till begagnande för ifrågavarande ändamål påtänkt plats inom det af församlingen för folkskolans räkning disponerade område hade för lägets skull icke godkänts af folkskoleinspektören, hvilken deremot förordat den nu föreslagna tomten. Denna vore så mycket lämpligare, som den nya småskolan vore afsedd hufvudsakligen för Kastellegårdens barn.

Vid ansökningen hade varit fogad en af vice kommissionslandtmätaren A. Magnusson år 1897 upprättad karta öfver det till afsöndring ifrågasatta området jemte tillhörande beskrifning, utvisande, att området, hvilket vore beläget utmed allmänna landsvägen och invid församlingens kyrkoplan, innehölle i areal 0,552 hektar eller 1 tunnland 3,8 kappland, deraf 0,050 hektar tomt, 0,171 hektar äng och 0,331 hektar berg.

Efter remiss hade domänstyrelsen öfver ansökningen hört arrendatorn af Kastellegården A. Carlsten, vederbörande folkskoleinspektör, kronofogden i Inlands fögderi, t. f. domänintendenten i Göteborgs och Bohus län samt Kongl. Maj:ts befallningshafvande i samma län.

Arrendatorn hade förmenat, att, då församlingen egde tillräckligt utrymme för småskolehuset å folkskoletomten, det med ansökningen afsedda området icke vore för församlingen behöfligt, och hade därför bestridt ansökningen, men samtidigt förklarar, att, om området verk-

ligen vore behöfligt för församlingen, han då icke hade något emot, att det upplättes åt församlingen.

Folkskoleinspektören hade anställt en jämförelse mellan den nu föreslagna platsen och det jemväl föreslagna område, hvilket dittills varit användt till planteringsland vid församlingens folkskola och upplåtet till folkskoleläraren. Mot den förra platsen hade folkskoleinspektören anmärkt, att densamma vore af ojemn beskaffenhet och därför svår att bebygga och planera. Den plats, der sjelfva skolhuset komme att förläggas, vore något trång, hvilket äfven kunde sägas om den tilltänkta lekplanen. Tomten låge öppen för nordost- och nordvestvindarna samt så pass långt aflägsen från närmaste hus, hvarifrån tomten skildes genom en bergkulle, att den lärarinna, som komme att ensam bebo skolhuset, vore alldeles värnlös i händelse af fara. Deremot ansåge folkskoleinspektören, att den andra platsen skulle synnerligen väl lämpa sig till tomt för det nya småskolehuset, enär den vore jemn och därför lämplig till bebyggande samt till lekplan och trädgårdsland, hvarförotom den låge skyddad mot kalla och hårda vindar samt vore belägen i närheten af folkskolans lokal. Folkskoleinspektören ansåge, att utrymmet medgäfvde såväl undantagande af tomt för den tillämnade småskolebyggnaden som upplåtande af mark för folkskolans och folkskolelärarens behof, samt anmärkte, att folkskoleinspektören två gånger fästat skolrådets uppmärksamhet på, att sist omförmälda tomt vore att föredraga såsom plats för småskolehus framför tomten vid Högen. Folkskoleinspektören ansåge sig därför icke kunna tillstyrka bifall till ansökningen.

Kronofogden hade uppgifvit, att ifrågakomna del af lägenheten Högen icke vore af någon vidare betydelse för bostället Kastellegården och användes endast omkring en månads tid af året till förvaring under nätterna och en del af dagarna utaf boställsarrendatorns betande kreatur, för hvilket ändamål annan plats dock lätteligen kunde beredas. Med anledning häraf och på de af skolrådet framhållna skäl hade kronofogden tillstyrkt bifall till ansökningen. Domänintendenten hade upplyst, att torpet Högen numera vore indraget och lagdt till hufvudgården under arrendatorns eget bruk och att det till afsöndring ifrågasatta området i följd af markens beskaffenhet egde endast ett ringa värde, högst 150 kronor, hvarför detsamma utan någon skada eller olägenhet för bostället kunde upplätas till det ifrågasatta ändamålet. Domänintendenten hade tillstyrkt platsens upplåtande till församlingen utan annan ersättning än skyldighet för församlingen att under nu löpande arrendeperiod erlägga en årlig afgäld, motsvarande den minsk-

ning i arrendeafgiften, som för det afstådda området kunde blifva nuvarande arrendatorn tillerkänd. Häri hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande instämt.

Domänstyrelsen hade ytterligare upplyst, att Kastellegården blifvit genom styrelsens kontrakt den 24 april 1890 utarrenderad till Carlsten under 20 år från den 14 mars 1891 mot årligt arrende af 11,506 kronor och att församlingen genom kongl. bref den 31 maj 1878 fått för evärdlig tid från samma egendom afsöndra ett område af 6 kvadratref 27 kvadratfot för att användas till byggnadsplats och planteringsland för folkskola; och som af folkskoleinspektörens utlåtande framginge, att det nu till afsöndring ifrågasatta området icke vore för dermed afsedda ändamål lämpligt eller ens behöfligt, då särdeles lämplig plats till småskolehuset redan funnes å det förut af församlingen förvärfvade området, hade domänstyrelsen hemställt, att ansökningen måtte lemnas utan afseende.

Med anledning af hvad folkskoleinspektören i ärendet yttrat, hade domkapitlet i Göteborg anbefalts att infordra utlåtande från Ytterby församlings kyrkostämma och dermed jemte eget utlåtande till Kongl. Maj:ts inkomma.

Kyrkostämman hade angående ärendets föregående behandling upplyst hufvudsakligen följande: Ytterby skoldistrikt vore indeladt i tre rotar, af hvilka en omfattade Kastellegården jemte några skattehemman. Då behovet af nytt småskolehus för sistberörda rote gjort sig kämbart och man börjat se sig om efter en centralt belägen plats därför i närheten af kyrkan, hade folkskoleinspektörens uppmärksamhet fästs å den nu ifrågasatta platsen, hvilken han funnit lämplig. Ytterby församling hade då å kyrkostämma 1891 beslutit att söka förvärfva densamma. Då församlingen sedermera erhållit kännedom om, att Kongl. Maj:ts tillstånd erfordrades för dylikt förvärfvande och arrendatorn af Kastellegården visat sig obenägen afstå platsen, hade församlingen år 1895, jemväl af ekonomiska skäl, beslutit att bygga det nya småskolehuset å det för folkskolan anslagna området. Folkskoleinspektören hade då förklarar detta område icke lämpa sig för ifrågavarande bygge och att församlingen bort vidhålla sitt förra beslut, men hade åter ändrat mening och 1896 föreslagit, att småskolehuset skulle byggas på folkskolans planteringsland. Detta förslag hade emellertid af kyrkostämman enhälligt förkastats. — Vidare hade kyrkostämman anført: Det invid församlingens folkskolehus liggande, församlingen tillhöriga området utgjorde sammanlagdt 1,380 kvadratmeter, hvaraf 860 kvadratmeter upptoges af fruktträdgård samt 520

kvadratmeter af köksträdgård och planteringsland. Det vore det till planteringsland afsedda området, hvilket folkskoleinspektören förordade till plats för den nya småskolebyggnaden. Förutom att området nu vore upplåtet till församlingens folkskolelärare och således icke kunde utan hans tillstånd till annat ändamål användas, kunde det ej anses klokt att, då skolträdgården ej vore större och församlingen genom påföring af tusentals lass fyllnadsjord bringat den i det skick, att den kunde för afsedt ändamål användas, borttaga en del deraf för att använda platsen till byggnadstomt och lekplan. Platsen vore för öfrigt ej jemn och lämplig till bebyggande, utan, enligt bifogadt intyg, sluttande och i nedre delen sumpig. Något utrymme för nödiga uthus funnes ej heller. Af det utaf församlingen föreslagna området vore deremot en stor del, nemligen 500 kvadratmeter tomt och 1,710 kvadratmeter äng af fullkomligt jemn beskaffenhet och synnerligen lämplig till plats för skolhus och till lekplan samt erbjöde utrymme för uthus på lämpligt afstånd från skolhuset. Ifrågakomna område låge visserligen öppet för nordliga vindar, men detta fel kunde afhjelpas genom skyddsplanteringar. Afståndet till folkskolan skulle blifva allenast 199,5 meter och den af folkskoleinspektören omnämnda, mellanliggande bergkullen vore endast 3,9 meter hög. Församlingens öfriga småskolehus låge på längre afstånd från närmaste boningshus, utan att deraf vållats obehag. Folkskoleinspektören hade för öfrigt sjelf vid föregående tillfällen ansett den nu af församlingen föreslagna platsen lämplig för ifrågavarande ändamål. På grund af det sålunda anförda hade kyrkostämman anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes, utan afseende å hvad folkskoleinspektören yttrat, bifalla den af skolrådet gjorda framställningen.

Domkapitlet hade för sin del förklarat, att då af handlingarna framginge, att ifrågavarande jordområde vore, såsom äfven folkskoleinspektören tidigare framhållit, för det uppgifna ändamålet särdeles lämpligt, funne domkapitlet sig böra tillstyrka, att Kongl. Maj:t måtte, utan afseende å hvad inspektören senast anført, lemna bifall till ansökningen, på sätt domänintendenten föreslagit.

Slutligen hade domänstyrelsen å nyo hörts i ärendet och dervid anført, att, då af de senast infordrade handlingarna finge anses utredt, att området i fråga vore för dermed afsedt ändamål för församlingen behöfligt, styrelsen icke hade något att erinra mot bifall till områdets upplåtande, synnerligast som af såväl vederbörande arrendators som kronofogdens och domänintendentens yttranden framginge, att samma område kunde utan skada för Kastellegårdens skötsel derifrån af-

söntras; dock hade styrelsen hemställt, att för dylikt bifall måtte uppställas vissa af styrelsen angifna vilkor. Då af hvad i ärendet förekommit framginge, att Ytterby församling vore i behof af plats för uppförande af småskolehus m. m. och att annan lämplig sådan plats än den af församlingen nu föreslagna icke stode den till buds, hade departementschefen, efter samråd med chefen för finansdepartementet, hemställt, att Kongl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga det förslag, förevarande proposition innefattar.

Efter tagen del af de till ärendet hörande handlingar hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 5 maj 1898.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.